

"גם לנשמה מגיע אוכל"

ה'לות לחשה ח'ז'ז'ים ואקטואליה לפי סדר פרשיות השבוע

פרשת תצווה שבת זכור פורים שנת תשפ"ג

1. מדוע לא נזכר משה רבינו בפרשת תצווה?
2. מי מכין את נרות השבת, ומי מכין את נרות החנוכה? הוכח מפרשת השבוע!
3. כמה פרשות יש בתורה 'חמישים ושלוש' או 'חמישים וארבע'?
4. מדוע לא תיקנו לומר בכל יום את פרשת המנורה, כמו שתיקנו בשאר קרבנות?
5. איך קיימו מצות הדלקת נרות בבית המקדש הרי המנורה דלקה ארבעים שנה ברציפות?
6. שתי נשים המדליקות נרות שבת בבית אחד, האם מספיק שאחת מהם תוסיף שמן ותברך על כך? הוכח מפרשת השבוע!
7. כהן בעל מום האם צריך להעלותו ראשון לתורה? הוכח מפרשת השבוע!
8. האם מותר להרהר בהקב"ה בבית הכיסא? הוכח מפרשת השבוע!
9. האם לכהן גדול היה מותר ללבוש משקפיים בשעת העובדה דהוה יתור בגדים?
10. האם היה איסור לכהן להלביש את הציץ שלא בשעת עבודה? הוכח מפרשת השבוע!
11. מדוע במעיל של הכהן לא היה חיוב להניח ציצית והרי זה היה בגד של ארבע כנפות?
12. יש לחקור האם היה מותר לשאול באורים ותומים בשבת (דחיישינן לאסור דהוה ככותב)? הוכח מפרשת השבוע!
13. מדוע היה איסור לשאול באורים ותומים בלילה?
14. אדם התורם כליה איזה עליו לתרום כליה ימנית או שמאלית? הוכח מפרשת השבוע!

פורים

1. האם מקיימים מצות משלוח מנות כששולח אוכל לא מבושל? הוכח מפרשת השבוע!
2. מי שיכול לקיים או מצות משלוח מנות או מתנות לאביונים מה עדיף?
3. מדוע אין חיוב לאכול סעודת בליל פורים מאי שנא מכל הימים טובים שאוכלים אף בלילה?
4. האם בליל פורים מותר לעשות מלאכה?
5. מי ששלח משלוח מנות לאדם שהוא שיכור בפורים האם יצא ידי חובתו כיון שהמקבל שיכור ואינו יודע שקיבל?
6. אדם שמזמין את חברו לסעודת פורים בביתו האם קיים בזה גם מצות משלוח מנות?
7. מדוע לא היה כלי זמר בסעודת אחשוורוש כמו בכל סעודה חשובה?
8. מדוע מגילת אסתר אינה נקראת מגילת מרדכי הרי הוא גם כתב את המגילה?
9. מי שמוחל בפורים חוב לעני שחייב לו כסף האם קיים מצות מתנות לאביונים?
10. תייר המגיע לארץ ישראל, היכן ישהה בפורים בעיר המופקת חומה או בעיר פרוזה?

עלון זה יוצא לאור בס"ד ע"י בית המדרש "בית - יוסף"
לע"נ רבי יוסף ב"ר יצחק ז"ל ויצמן
רחוב קרית יערים 32 גבעת זאב

ניתן לקבל את העלון מידי שבוע: בהודעה לווצאפ: 052-8144488 או בהודעה למייל: m3138357@gmail.com

אמנם בהתעוררות תשובה (ח"ב סימן לד) מסתפק כאשר יו"ט חל בערב שבת, ואין לו נר להדליק לכבוד שבת, ויש לו רק נר שכבר דולק, אם יכול להוסיף שמן בתוך הנר ולברך על ההוספה להדליק נר של שבת, וכתב שלכאורה אפשר לברך על זה כמבואר בביצה (שם) שהמוסיף שמן לנר חייב משום מבעיר, אך יש להסתפק באופן שכבר יש שמן לכל הלילה אם גם בזה יכול לברך, וכתב שהתוספות (שם ד"ה המסתפק) כתבו שלכן אסור להוציא בשבת שמן מנר דולק, כיון שכשמוציא השמן מכהה את אורו ונחשב כמכבה. ולפי זה גם כשמוסיף שמן הרי הוא מוסיף אור קצת, ויש סברה לברך על זה כמבואר במג"א (סימן רס"א ס"ק טו) שאם כמה אנשים מדליקים נרות במקום אחד כל אחד יכול לברך, כי כל מה שמתוסיף עוד אור יש בזה שלום בית, כיון שגורם שמחה יתירה, ויעווי"ש שעדיין יש מקום לדון בזהב. (חש"ח ביצה כב ע"א).

שתי נשים המדליקות נרות שבת בבית אחד, האם מספיק שאחת מהם תוסיף שמן ותברך על כך? הוכח מפרשת השבוע!

והנה כתב רב האי גאון בשערי תשובה (סימן צא) שהמנהג הוא להדליק בערב שבת כמה נרות שצריך להם, ולקראת ערב היו מתקנים את הנר, או מוסיפים שמן בנר כמה שצריכים ומברכים עליהם, ומיד היו שובתים ממלאכה. הרי שהמנהג היה לברך על הוספת שמן. אולם בשבלי הלקט (סימן נט) הייתה לו גירסא אחרת, וכתב בשם תשובות הגאונים, שמנהגם היה להדליק את הנרות מבעוד יום ולתקן את הפתילות, וממתנינים עד סמוך לחשיכה, ומכבים את הנרות ומתקנים אותם או מוסיפים בהן שמן, ומברכים ומדליקים אותן ומיד שובתים ממלאכה. הרי שכתב שגם היו מכבים את הנרות.

הרמ"א (או"ח סימן רס"ד) פסק, אם היה הנר דלוק מבעוד היום גדול, יכבנו ויחזור וידליקנו לצורך שבת. ובמשנה ברורה (סק"כ) כתב, שמדובר שהיה דלוק לעניין אחר, אבל אם הדליק לצורך שבת, אף שלא קיבל עליו שבת בהדלקתו מ"מ אין צריך לכבותו, אף שלכתחילה לא היה לו להדליק כל כך מקודם שאינו ניכר שמדליקים לצורך שבת, מכל מקום בדיעבד אין צריך לכבותו.

ובהתעוררות תשובה (ח"ב סימן לד) מסתפק כאשר יום טוב חל בערב שבת, ואין לו נר להדליק לכבוד שבת, ויש לו רק נר שכבר דולק, אם יכול להוסיף שמן בתוך הנר ולברך על ההוספה להדליק נר של שבת, וכתב שלכאורה אפשר לברך על זה, כמבואר בגמרא במסכת ביצה (שם) שהמוסיף שמן לנר חייב משום מבעיר, אך יש להסתפק באופן שכבר יש שמן לכל הלילה אם גם בזה יכול לברך, וכתב שהתוספות (שם ד"ה המסתפק) כתבו שלכן אסור להוציא בשבת שמן מנר דולק, כיון שכשמוציא השמן מכהה את אורו ונחשב כמכבה. ולפי זה גם כשמוסיף שמן הרי הוא מוסיף אור קצת, ויש סברה לברך על זה כמו שמבואר במגן אברהם (סימן רס"א ס"ק טו) שאם כמה אנשים מדליקים נרות במקום אחד כל אחד יכול לברך, כי כל מה שמתוסיף עוד אור יש בזה שלום בית, כיון שגורם שמחה יתירה, ויעווי"ש שעדיין יש מקום לדון בזה.

ובענייניו יש עוד מקום לדון, כיון שכתב המג"א בשם השלי"ה שלא יברכו שנים במנורה אחת שיש לה קנים הרבה, וכתב המשנה ברורה (סימן רס"ג ס"ק לו) שיש מקילים בזה, ויש לסמוך עליהם בשעת הדחק בנשים עניות. ויתכן שגם נשים עניות יכולות לברך רק בשתי נרות באותה מנורה, אבל בהוספת שמן בלבד לכאורה אי אפשר לברך.

כהן בעל מום האם צריך להעלותו ראשון לתורה? הוכח מפרשת השבוע!

משמע שבעלי מום שאינו יכול לקרות, עולה ראשון, אף שהוא בעל מום, אך צריך עיון מה היה הדין במקום שיש הרבה כוהנים, עיי"ש.

ובשו"ת כתב סופר (או"ח סימן טו) כתב אפשר שגם מהרי"ט והרדב"ז שסוברים דקטן אית ביה משום "וקדשתו", היינו משום שיהיה ראוי להקריב לחם אלוהיו - קדוש יאמר לו בקטנותו גם כן, אבל בעל מום דלא יבוא לעולם לידי כך מודים דליתא ב"וקדשתו".

ובדעת תורה (סימן קלה) הביא שספר החינוך (מצוה רסט) כתב בפירושו שמהפסוק 'יהיו קודשי', למדנו שהזרע הוא מיוחד כולו, תמים ובעל מום, וצריך לכבדם. ועיי"ש שלכאורה נחלקו בזה הבה"ח ורב נטוראי גאון. וסיים שבתוספות בגמרא במסכת מנחות (דף קט ע"ב ד"ה לא) מבואר שכהן בעל מום עולה ראשון. וכן כתב שוב בתשובותיו (ח"ו סימן קמט) שכהן בעל מום עולה ראשון.

האם מותר להרהר בהקב"ה בבית הכיסא? הוכח מפרשת השבוע!

"והיה על מצח אהרן ונשא... והיה על מצחו תמיד לרצון להם לפני ה'" (כח לח).

בגמרא במסכת יומא (דף ז ע"ב) פליגי ר' שמעון ור' יהודה בציץ שאינו על מצח הכהן האם מרצה או לא, לר' שמעון מרצה ולר' יהודה אינו מרצה. ואב"י שם בגמרא מבאר דפליגי בתלוי הציץ ביתד שר' יהודה אומר שאינו מרצה משום שנאמר בפסוק "על מצח ונשא". ור"ש דורש "תמיד לרצון לפני ה'", ומוכיחה הגמרא שוודאי ש"תמיד" אין הכוונה תמיד על מצחו דהרי אינו יכול להיכנס עמו לבית הכיסא או לישון, אלא הכוונה ב"תמיד" שתמיד מרצה.

בהג"ה חכמת שלמה על השולחן ערוך (או"ח סימן פ"ה סעיף ב') מסתפק אם מותר להרהר בבית הכיסא "בו יתברך", והוכיח מדברי גמרא זו

בהלכה י"ב ונר שמצאו שלא כבה מתקנו. אבל אין צריך לדשנו, ואולי גם יש ליישב בזה את קושיית מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל שגם בחנוכה הנר לא כבה, אלא נשאר דלוק.

אמנם בעיקר חידושו של האמרי אמת, שהיו מוסיפים שמן, וזה נחשב להדלקה, מצינו בזה מחלוקת הפוסקים, שבאב"י נזר (או"ח סימן תקד אות ב) כתב, שיש דברים שחייבים עליהם בשבת משום מבעיר, כגון המוסיף שמן לנר דולק או המטה את פתילת הנר כמבואר בגמרא שבת (דף יב ע"א), אולם על אף שנחשב למבעיר אינו נקרא הדלקה, והמוסיף שמן לנר נחשב רק למבעיר אף לא למדליק, ולכן במקום שיש מצות הדלקה כמו בבית המקדש שיש מצוה להדליק את המנורה עד שתהא עולה מאיליה, או בנר חנוכה שהדלקה עושה מצוה, צריך שהנר ידלוק מכח ההדלקה הראשונה, ואם דולק מחמת שהוסיף שמן או מחמת שהטה את הנר, הרי הנר דולק מחמת ההבערה שעשה ולא מחמת ההדלקה הראשונה ולא קיים מצוה הדלקה.

ותמלי ליהם קביותי וכוונותי יד וישם טוב סגלים וסכנות שם שלום אהרן אשר לא יכרת
אתה שתמיד רצית להנציח את קרובך ויקירך
בצורה מכובדת הנצחה זו יכולה להיות שלך!
אנו נערכים להגדלת חדר השיעורים שיפוז והרחבת
עזרת הנשים ובניית ארון קודש.
בוא ותהיה חלק בכל העשייה הרוחנית ושותף בכל
הזכויות של לימוד התורה והתפילה
ברכישת ובתרומה של אמה על אמה.
לפרטים נוספים הרב יוסף ויצמן: 052-8144488
הרב שמעון נעים: 058-7700681
ניתן לתרום ולסייע גם בביט במספר: 052-8144488

בית המדרש
"בית יוסף"
רחוב
קרית יערים 32
גבעתיים

"וְאֵתָהּ תַצְוֶה אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְיִקְחוּ אִלֶּיךָ שֶׁמֶן זַיִת זָךְ כְּתִית לְמָאוֹר לְהַעֲלֹת
נֵר תָּמִיד" (כו כ).

בת (הנוהגת כמנהג הרמ"א) שהגיעה להתארח בבית אמה, ואמה הדליקה נרות שבת, והבת רוצה גם להדליק נרות שבת ולברך על כך כמנהג בני אשכנז שמברכים גם על תוספת אורה כמו שכתב הרמ"א (סימן רס"ג ס"ח) ושואלת האם צריכה להדליק נר ממש, או שיכולה להוסיף שמן בתוך הכוסית שהדליקה אמה ולברך על כך להדליק נר של שבת:

במדרש תנחומא בפרשת תצווה (ג) נאמר: אמר רבי חנינה סגן הכוהנים אני הייתי משמש בבית המקדש, ומעשה נסים היה במנורה שהיו מדליקים אותה בראש השנה ולא הייתה מתכבה עד שנה אחרת, ופעם אחת לא עשו הזיתים שמן, התחילו הכוהנים לכבות (ס"א לבכות). ואמר רבי חנינה סגן הכוהנים אני הייתי בבית המקדש ומצאתי מנורה דליקה יותר ממה שהייתה דליקה כל ימות השנה.

ומובא בספר ליקוטי יהודה (פרשת תצווה) שפעם נפגשו הגרי"ח מבריסק עם בעל האמרי אמת, ושאל הגרי"ח את בעל האמרי אמת על המדרש הנ"ל, והלא יש מצוה להדליק את הנרות כל יום, ואיך ביטלו כל השנה מצות עשה, וכן הקשה בשו"ת אמרי יוסף (ח"ב סימן קצה) והשיב בעל האמרי אמת על פי דברי הגמרא במסכת ביצה (דף כב ע"א) שהמוסיף בשבת שמן בנר דולק, חייב משום מבעיר, ואם כן היו הכוהנים יכולים להוסיף במנורה כל יום טיפה אחת של שמן, ומקיימים בזה מצות הדלקה, וגם נעשה נס שכל היום היה דולק מהטפה הזאת.

להרהר חוץ ממרחץ ומבית הכיסא? מתרצת הגמרא: לאונסו שאני שהייתה שמועתו שגורה בפיו ומהרהר בה בעל כרחו. אולם בספר ספרי (סימן תקמה) כתב: בכל מקום דע את בוראך אפילו במקום שאסור להרהר בדברי תורה. כיצד דעתיהו, בצניעות וכו', ובהגהות 'מקור חסד' (שם בסימן קנז אות ז) הביא דברי הגאון רבי מאיר אריק, שמדייק כך מסימן קנז וציון לספר נחל אשכול בהלכות תפילה וק"ש (סימן יב אות כה) וכתב: שזוהי כוונת המשורר בשיר הייחוד ליום שלישי 'אף כל טינופת לא תטנפך', עכ"ל. ועיוין בשו"ת משנה שכיר (סימן כג).

האם לכהן גדול היה מותר ללבוש משקפיים בשעת העבודה דהוה יתור בגדים?

וצריך להשתמש בו, אבל תפילין שאינו לצורך בגד, אלא לצורך מצוה, והוא תכשיט ולא בגד אינו חוץ, ומה שנאמר בגמרא במסכת שבת (דף ס"א ע"ב) תפילין דרך מלבוש, אין הכוונה שהוא בגד, אלא שהוא דרך לבישה, אבל בגד לא הוי, כמו כן אפשר לומר על משקפיים, שהוא דרך מלבוש, אך אינו בגדו. כהן שאינו רואה רק עם משקפיים האם נחשב לבעל מום?

הנה איתא בגמרא במסכת בכורות (דף מ"ד ע"א) שמחזורייתא פסול לעבודה ופירש"י שחסרה מראיתו, אבל רואה מקצת, וכן פירש רבינו גרשום שנפחת קצת ממראות עיניו, חיוני שמי שאינו רואה טוב נחשב לבעל מום, ואין לומר שכהנים כיון שרוב הציבור לובשים משקפיים אין זה כבר נחשב למום, שהרי כתבו התוספות בגמרא במסכת בכורות (דף ל"ז ע"א ד"ה מה) שאף שהדרך שזקן עניו נחלשות מחמת זקנה, אין מונע את הדבר מלהיקרא מום.

הנה בשו"ת דברי מלכיאל (חלק ד' סימן ל"א) כתב שבכוהנים לא מצינו שיפסלו מחמת חלישות ראייתם, רק במומים שבעיניהם.

ובחשוך חמד הגמרא במסכת סנהדרין (דף ל"ו ע"ב) כתב שכן שמע בשם מו"ח מ"ה הגרי"ש זצ"ל שאמר שחלישות ראייה אין זה מום הפוסל בכוהנים, כיון כשמתקרב הוא רואה טוב, וצריך לומר שהפסול מחוסרייתא שכתבו הראשונים שהוא פסול ראייה, היינו שאינו רואה טוב מחמת חסרון שיש לו בעיניו, כלומר שגם כאשר יהיה קרוב לדבר לא יראנו טוב, אז זה נחשב למום, אך אם אין לו שום חסרון, ורק אינו רואה טוב, וכשמתקרב לחפץ הוא רואה אותו היטב, לא הוי מום.

האם היה איסור לכהן להלביש את הציץ שלא בשעת עבודה? הוכח מפרשת השבוע!

אבל שיטת רבינו תם כפי שמובא בתוספות בגמרא במסכת קידושין (דף ס"ו ע"א) דשאני ציץ משאר בגדי כהונה ומותרים להלבישו אף שלא בשעת עבודה: דכתיב ביה והיה על מצחו תמיד ומשמע אפילו במזיד ובכל שעה ובכל מקום. והביא ראייה לדבריו: מדאמרין בגמרא (שם דף ז' ע"ב) מאי תמיד אילימא תמיד ממש והא בעי למינס ולמיעל לבית הכיסא אלא לתמיד מרצה הוא דאתא, ומדלא קשיה לן אלא דהא בעי מינס ומיעל לבית הכיסא מכלל דבלאו הכי בשאר מקומות מותר. ולפי זה מיישב את קושיות הראשונים: על הא דמבואר בגמרא במסכת קידושין (דף ס"ו ע"א) גבי ינאי המלך הקם בציץ שבין עיניך איך היה מותר להלביש את זה שלא בשעת עבודה.

ובכלי חמדה מתיר: שלפי דעת רבי שמעון שסבירה ליה דבר שאין מתכוון מותר, מותר ללבוש תמיד אף שלא בשעת עבודה ואין לחוש לכלאים כיון אינו מתכוון, ורבי שמעון סובר שדבר שאינו מתכוון מותר, ולכן הוכיח רק משינה ובית הכיסא, אך רש"י הוכיח לפי השיטה שדבר שאין מתכוון אסור, וא"כ לא מסתבר שתמיד ילבש ללבוש תמיד ולעבור על כלאים בשביל ספק, ויותר מסתבר לומר שמרצה תמיד.

מדוע במעיל של הכהן לא היה חיוב להניח ציצית והרי זה היה בגד של ארבע כנפות?

ובפרדס יוסף (פרשת תצווה) הקשה: כיון דבגדי כהונה ליהנות ניתנו, אם כן מדוע לא מקרי כסותך.

ובשו"ת דובב מישרים (ח"ב סימן ט"ז), וכן בשו"ת בית יצחק (או"ח סימן ה' ס"ק י"ח) תרצו על פי מה שכתב מרן הבית יוסף (או"ח סימן י" ס"ק י"ב) ליישב מדוע במלבושים בזמנו לא היה מניחים ציצית אף שיש בהם ד' כנפות, ותירץ דלא מקרי כסות אלא רק בגד שהוא בא להגן על האדם מפני החום והקור, אבל הגלימות שלובשים בזמנו אין לובשים אותם אלא לכבוד, שהרי אפילו יש לאדם כמה מלבושים אינו יוצא בחוץ בלא גלימה, ואף על פי שלפעמים נחנה מזה בחום ובקור, מ"מ כיון דתחילת עשייתה והתחמם, לא חשבה כסות ופטור, א"כ בגדי כהונה שהתורה גילתה ועשית בגדי קודש לאהרון אחיך לכבוד ולתפארת, א"כ גילתה התורה דבגדי כהונה הם רק לכבוד ע"כ פטורים מציצית, ואפילו לדעת המגן אברהם (שם) דחולק, ה"מ בבגד שאדם מייחד לכבוד, אמרין דבטלה דעתו כיון דהבגד הדרך ללבוש לבישה, משא"כ בגדי כהונה דכל ההלכה הוא רק מכוח מצות התורה שילבש בגדי כהונה לכבוד ולתפארת לעבוד עבודה, גם המג"א מודה דפטור. ולפי זה מתרצת גם הגמרא במסכת ערכין דבאמת בבגדי כהונה לא הותר ללכת בלא ציצית, אלא כיון דהויא לתפארת ליכא חיוב דציצית, וזה שייך בהדיוט נמי.

ובכלי חמדה (פרשת שלח) מבאר: מכיוון דבגדי כהונה אפילו נימא אחת יתירה והיא ריבוי בגדים, א"כ אסור להטיל בבגד הזה ציצית דהיה ריבוי בגדים, וכיון דאסור להטיל בו ציצית שוב מותר לילך בלא ציצית. ומסיק דלפי זה נמי מיושב: הגמרא במסכת ערכין משום דלא מצינו שמוות לכהן ללכת בלא ציצית, דהכא שאני דאסור להטיל ציצית משום ריבוי בגדים.

הרדב"ז על הרמב"ם בהלכות כלי המקדש (פ"ט הלכה ג') מתיר: מכיוון דהמעיל היה ארוך עד למטה ואם היה מכניס ציצית היה נגרר על גבי

כן יתכן שזו הייתה כוונת דוד המלך כשאמר "שווית ה' לנגדי תמיד" (וגם במקומות שאינם נקיים) כי אין איסור לחשוב את האמת, רק בתנאי שלא יעשה זאת לשם מצוה. כי אין נחשב כמהרהר בדברי תורה במקומות מטונפים, ואם כן מתבאר היטב שבמציאות השי"ת אפילו בבית כיסא מותר להרהר.

ואולי אפשר לומר עוד, שדוד המלך היה בגדר אנוס מלהרהר במציאות ה' יתברך, ולאונסו מותר, כמבואר בגמרא במסכת זבחים (דף קב ע"א) והיכי עבד הכי, והאמר רבה בר חנה אמר ר' יוחנן בכל מקום מותר

יש לחקור האם הכהן גדול היה אסור ללבוש משקפיים בשעת העבודה דהוה יתור בגדים או דילמא משקפיים לא נחשב למלבוש ולא הוה יתור בגדים.

הנה בשו"ת דברי מלכיאל (חלק ד' סימן ל"א) כתב דנראה שכהן היה אסור ללבוש בתי עיניים בשעת עבודה דהוי כתוספות בגדים.

הגרי"י זילברשטיין שליט"א בספרו חשוך חמד על הגמרא במסכת סנהדרין (דף ל"ו ע"ב) הסתפק האם הלבוש משקפיים יש בזה משום יתור בגדים, וכתב שיתכן שמשקפיים לא הוי יתור בגדים, כי אינו בגד אלא תכשיט, ויתור בגדים נאמר רק כאשר מוסיף ללבוש בגד, וכמבואר בגמרא במסכת זבחים (דף י"ט ע"א) איבעיה להו האם תפילין הוה חציצה, ונחלקו רש"י ותוספות (ד"ה תפילין) בפירוש האיבעיה, שדעת רש"י שהספק הוא משום יתור בגדים, ודעת התוספות שאין בזה יתור בגדים, והספק הוא רק בתפילין של יד, האם הוי חציצה, ולכאורה לשיטת התוספות גם לאיבעיה של הגמרא, תפילין לא הוי בגד, וכ"ש במשקפיים, ולמסקנת הגמרא שתפילין לא הוי חציצה, כתב רש"י (שם) דף יט ע"ב ד"ה ששם) שאינם יתור בגדים כיון שלא בגד הוא. א"כ הוא הדין משקפיים לא הוי בגד, ומביא בשם גיסו הגרי"ח קנייבסקי זצוק"ל שאמר שמשקפיים לא הוי יתור בגדים, כיון שאין בהם ג' על ג'.

ומעיר בחשוך חמד שבספר דרך חכמה (פ"י מהלכות כלי המקדש ה"ג ביאור הלכה ד"ה מניח) כתב שלכך לא הוי תפילין יתור בגדים, שאין בהם ג' על ג', והא דכתב הרמב"ם שם ה"ח דצלצול קטן הואיל וחשוב הוי יתור בגדים אפילו בפחות מג' על ג'. י"ל שהוא חשיב כי הוא בגד

"והיה על מצח אהרן וכו' והיה על מצחו תמיד לרצון לפני ה'" (כח לח) וברש"י כתב אי אפשר לומר שיהא על מצחו תמיד שהרי אינו עליו אלא בשעת עבודה אלא תמיד לרצון, ע"כ, משמע מדברי רש"י שלא בשעת עבודה היה איסור להלביש לכהן את הציץ.

יש להקשות: מהא דאיתא בגמרא במסכת יומא (דף ז' ע"ב) מאי תמיד אילימא תמיד על מצחו מי משכחת לה מי לא בעי מיעל לביה"כ ומי לא בעי מינס, משמע דזולת זה ודאי המצווה שילבישו אפילו שלא בשעת עבודה, וקשה על רש"י?

ובספר הכתב והקבלה תירץ: ע"פ מה שכתב הריטב"א בגמרא במסכת קידושין (דף ס"ו) דלמסקנא דתמיד אתי שמרצה תמיד אפילו באינו על מצחו תו לית לן למידרש תמיד ממש, והוה הציץ כשאר בגדי כהונה דאסור במדינה שלא בשעת עבודה, לפי הנ"ל אתי שפיר, כך תירץ בספר הכתב והקבלה. ומשמע דעת רש"י כאן דשלא בשעת עבודה דאסור ללבוש הוא מדאורייתא, ומטעם איסור מעילה, וזה דלא כרמב"ן בחידושי הרשב"א (שם) בקידושין שאינו אלא מדרבנן.

"ועשית את מעיל האפוד כליל תכלת" (כח לא).

הנה הרמב"ם בהלכות כלי המקדש (פ"ט) כתב שהמעיל היה נחלק לשתי כנפים מן סוף הגרון עד למטה כדרך כל המעילים ואינו מחובר אלא כנגד הגרון בלבד.

אבל הראב"ד (שם) חולק: דלא היה כנפות למטה דהיה מחובר למטה ולמעלה, עיין בדברי רש"י בגמרא במסכת זבחים (דף פ"ח ע"ב) ובפרשת השבוע.

יש להקשות: לן שיטת הרמב"ם מדוע לא מצינו שהיה ציצית במעיל שהיה לו ד' כנפות?

הפרי מגדים בספרו תיבת גומא בפרשת תצוה, והמנחת חינוך (מצוה צ"ט) תרצו על פי מה דקיימ"ל בגמרא במסכת חולין (דף קל"ו) כסותך חייב בציצית, ולא של אחרים, וטלית שאולה פטורה מציצית, א"כ הקדש שאינו מקרי כסותך אינו חייב בציצית, לכך לא היו מניחים ציצית במעיל. ולפי זה מתורץ: הא דאמרין בגמרא במסכת ערכין (דף ב' ע"ב) הכל חייבים בציצית כהנים לויים וישראלים ובגמרא פרק תפשיטא דחייבים, מתרצת הגמרא דכהנים אצטריך דסי"ד הואיל וכתבי לא לטבש שעטנו, גדילים תעשה לך, מאן דלא אישתרי כלאים לגביה בלבישה הוא דמחייב בציצית, והני כהנים הואיל ואשתרי כלאים לגביהו לא לחייבי, קמ"ל נהי דאשתרי בשעת עבודה, אבל בלא עידן עבודה לא אישתרי לכך חייבים בציצית, דיש להקשות: מדוע לא אמרין בפשטות הואיל ואשתרי בציצית בשעת עבודה דלא היה ציצית במעיל, הו"א דאשתרי שלא בשעת עבודה נמי, וכן תרוץ הגמרא היה יכול לומר על ציצית גופיה דלא אישתרי שלא בשעת עבודה, ולפי הנ"ל א"ש דכיון דהא דלא היה למעיל ציצית משום דלא הוה טלית שלו, ולא הוה כסותך, א"כ לא אשתרי כלל ללכת בלא ציצית בבגדי כהונה דגם בהדיוט פטור בכהאי גוונא כגון טלית שאולה.

הארץ בביזיון לכך לא היה מניחים ציצית בבגדי כהונה. אבל דחה סברה זו: דהרי מכיוון שהרצפה נתקדשה, מה בכך דהיה נגררת על הרצפה?

ובמנחת סולת (מצוה צ"ט) מביא בשם תיקוני הזוהר: שהרמונים היו עשויים מתכלת והם היו במקום הציצית.

יש לחקור האם היה מותר לשאול באורים ותומים בשבת (דחיישינן לאסור דהוה ככותב)? הוכח מפרשת השבוע!

שקוים ועל ידי שהאדם היה שואל את האורים ותומים נעשו בולטים אי"כ היא כתיבה מעליה, אלא ע"כ דלשיטתו לא היה בולטות אלא היה מצטרפות כמו שהיה שקעו. וכותב: דלכאורה יש היתר אחר לשאול באורים ותומים אפילו אם היא כתיבה מעליה, כיון דהאותיות חזרו אח"כ למקומם לא היא כתב המתקיים, וכתבה שאינה מתקיימת לא נאסרה בשבת כדאיתא בדברי מרן בשולחן ערוך (או"ח סימן ש"מ ס"יק ה') דמותר לרשום על הספר בציפורן בשבת דלא היא כתב המתקיים. ודחה זאת: ע"פ מה דאיתא בירושלמי בגמרא במסכת שבת פרק כלל גדול, דהרי פריך בגמרא מה בנין היה במשכן הרי היה בנין לשעה? ומתרצת הגמרא שמתוך שהיה חונים ונוסעים על פי הדיבור כמו שהיה חונים לעולם. וכעין זה איתא בגמרא במסכת עירובין (דף נ"ה) וברש"י (שם) פירש דכיון דעל פי הדיבור היא יש לזה חשיבות כמו קבע, אי"כ י"ל כיון דצירוף האותיות בשאלת אורים ותומים הייתה ע"פ הדיבור חשיב זאת כתב המתקיים אף דלא היא אלא לשעה, אי"כ אם היא כתיבה מעליה הייתה אסור בשבת.

ומסיק: דיש עוד היתר לשאול באורים ותומים כיון דלא אסרה תורה דווקא כתיבה טבעית ולא כתיבה דרך נס, ויש ראייה מהא דהביא בשו"ת חת"ס (ח"ו סימן כ"ט) בשם השליה ליישב קושיית הרא"ש בפרק ערבי פסחים דהקשה איך משה כתב שלש עשרה ספרי תורה ביום מיתתו והלא משה רבנו מת בשבת ולא ייתכן שמושה כתב בשבת? ומתוך השליה מכיוון שמושה כתב את ספרי התורה הללו ע"י שם ולכך לא חשיב מלאכה, חזינן דכתיבה ע"י נס לא חשיב כתיבה.

וכן בשו"ת נשאל לודד (או"ח סימן ט') כתב שמותר לשאול באורים ותומים בשבת, משום דאינו עושה מעשה לכך מותר, והביא ראייה לדבריו שמותר, מהא דאיתא במדרש שמואל כשבא דוד אל אחימלך היה שבת ושאל לו באורים ותומים. וכן בשו"ת שערי דעה (סימן קצ"ד) כתב דהיה מותר לשאול באורים ותומים בשבת, משום דהוא כוחו וגרמא בעלמא. ובשו"ת דברי יצבי (או"ח סימן ק"ה) תמה דלכאורה היה צריך להיות אסור במעשה הנעשה ע"י דיבור, כיון דהקב"ה ברא את העולם בדיבור, וכמאמר הכתוב בדבר ה' שמים נעשו, וכמו שמבואר בגמרא במסכת שבת (דף קי"ט ע"ב) מנין שהדיבור כמעשה שנאמר בדבר ה' שמים נעשו, עיין במלא הרועים שם שביאר כיון דהקב"ה ברא את העולם במאמר, ושבת מדיבור, ואנו צריכים לשבות כמו ששבת הקב"ה כדכתיב ואת שבתותי תשמורו צריך לשבות מדיבור, וצ"ע. ובשו"ת מהרש"ם (ח"ז סימן קל"א) כתב שמותר לשאול בשבת דהוא שנים שעשהו דפטורים, היינו הכהן והשואל.

מדוע היה איסור לשאול באורים ותומים בלילה?

עבודה היא לכך אי אפשר בלילה רק ביום לצורך עבודה ורבינו הבעל הטורים עיקר טעמו משום זה, רק אסמכיה אקרא. ומסיק: דהרי בשער המלך בהלכות כלאיים (סוף פ"ו) מביא בשם התמים דעים דלראב"ד הותר כלאים שלא בשעת עבודה אף בלילה, והר"ז היה סובר דבלילה לא הותר, ואפשר דבעל הטורים סבר כמו הר"ז. ובשו"ת דובב מישרים (ח"ג סימן קכ"ט) נמי כתב דלפי זה יש עוד טעם לאסור לשאול באורים ותומים בשבת, כיון דחזינן דהתורה כתבה דלאורים ותומים יש לו דין כמו משפט, אי"כ כמו שאין דנין בשבת, כן נמי יש איסור לשאול באורים ותומים בשבת.

אדם התורם כליה איזה עליו לתרום כליה ימינית או שמאלית? הוכח מפרשת השבוע!

כוונת רבותינו באומרים "כליות יועצות" - שמכונות החכמה מהלב ועולה למוח. וזהו שאמר חז"ל לגבי אברהם אבינו ע"ה, שהיו כליותיו נובעות חכמה - שהיה השפע הבא מן הלב נובע כנהר שאינו פוסק. ונוסיף עוד פנינה יקרה, כעצה נחוצה לרכוש דברי-תורה, שנוכל ללומדה מהפסוק לב חכם לימינו ולב פסיל לשמאלו, והיא, שלא יחשוב הלומד כי בתקופה קצרה כבר יהיה גאון הגאונים. אלא עליו לשמוך בדפים שכבר למד, שהרי "לב פסיל לשמאלו" - הכסיל מסתכל לכיוון החלק השמאלי של הספר שלפניו, ותוהו: אוי, כמה יש לי עוד ללמוד... ונופל לייאוש ומתרפה. אך אם הלומד הוא חכם, אזי "לב חכם לימינו" - הוא מביט לצד ימין, הוא מלא אושר וסיפוק כאשר מתבונן ושמוח במעט שכבר הספיק ללמוד.

פורים

האם מקיימים מצות משלוח מנות כששולח אוכל לא מבושל? הוכח מפרשת השבוע!

הנה במשך חכמה בפרשה כתב: הנה "מנה" יקרא דבר המתוקן כל צרכו, כן במשלוח מנות צריך להיות מבושלים כל צרכו, לכן כאן שהסומכים היו אהרן ובניו, הם היו בעלים מהקרבו, וזכו בקרבנות מחיים, אבל משה לא סמך, שאין סמיכה אלא בבעלים כדאמרין בגמרא במסכת מנחות (דף מ"ב ע"א) והוא לא זכה בהקרבו מחיים, רק כשזרק ונקטר האימורים היה "מנה" כל צרכו, לכן כתוב "והיה לך למנה", שאימתי יהיה לך, כשהוא מתוקן ומותר לאכילה, ומשולחן גבוה זכית בהחזה, דהיה צריך להיות נקרב כמו שוק לגבוה, לכן הניף אותו משה, שאז היה

הנה בספר נחלת בנימין (מצות עשה ק"א) כתב דהיה איסור לשאול באורים ותומים בשבת, משום דהוא ככותב.

והקשה: מהא דאמרין בגמרא במסכת מנחות (דף צ"ה ע"ב) שהרי דוד בא אל אחימלך בשבת, והרי מצינו שבהיות דוד אצל אחימלך שאל באורים ותומים, ואם היה בשבת לא היה רשאי לשאול וצ"ע.

ובספר ברכת אהרן על הגמרא במסכת ברכות (מאמר י') חולק עליו וסבירה להו שאין שום איסור לשאול באורים ותומים בשבת. ולא מבעיה לרבי יוחנן: דסבירא להו בגמרא במסכת יומא (דף ע"ג ע"ב) שלגבי בשאלת האורים ותומים נעשו האותיות בולטות והיינו שכל אחת לא זזה ממקומה ורק במקומן בלטו כגון עיני משמעון למד מלוי, והכהן צרפן בוודאי לא היה שום איסור, דכיון דכל אות עמד על מקום אחר, הרי זה דומה להא דאיתא בגמרא במסכת שבת (דף ק"ד ע"ב) דאם כתב על שני כותלי הבית ועל שני דפי הפנסק פטור, והיינו טעמא שהיה דמחוסר קרובה, והכי נמי מחוסר מעשה דקרובה כי האותיות היו קבועים במקומם. אלא אפילו נאמר כריש לקיש: דסבירא להו שם בגמרא במסכת יומא דמצטרפות ג"כ לכא איסורה, כיון דהאותיות היו כתובים מקודם השבת, רק דבשבת האותיות התקרבו זה אל זה, ולקרב אותיות בשבת שרי כמו שכתב הט"ז (או"ח סימן ש"מ ס"יק ד') דמה"ט אותן ספרים שכתוב עליהן בראשי חודי הספרים למעלה או למטה או מצידן אותיות או תיבות אין איסור לפתחם או לסגרם בשבת. וכ"כ בתשובת הרמ"א הובא במג"א (שם ס"יק ו'). אם כן הי"נ באותיות של האורים ותומים ליכא בזה שום איסור, אבל יש לפקפק כיון דהאותיות היו

יועשית חשן משפט" (כח טו)

ובבעל הטורים כתב מה משפט ביום אף שאילת אורים ותומים ביום.

והקשה הגאון רבי מאיר אריק בספרו שו"ת אמרי יושר (ח"א סימן קנ"א), וכן בחידושו טל תורה על הגמרא במסכת יומא (דף ע"ג): יש לעיין מדוע יש איסור לשאול באורים ותומים בלילה? ומתוך: דכיון דבעינן ללבוש בגדי כהונה לצורך שאילת אורים ותומים, והרי בבגדי כהונה של כהן גדול יש בה כלאים, ונהי דלראב"ד הותר במקדש אף שלא בשעת עבודה, היינו משום דהוי לעבודה, אבל בלילה לא הותר לבישת בגדי כהונה רק כשצריך לעשות איזה עבודה כגון תרומת הדשן או כשיש איברים שנשארו מבעוד יום, אבל שאלה גופיה דאורים ותומים לאו

"ולקחת את כל החלב הקמח את הקרבן ואת היתרת על הקרבן ואת שתי הכליות ואת החלב אשר עליהן והקטרן המזבחה (כח ג).

אדם שרוצה לתרום כליה איזה יתרום ימינית או שמאלית?

נאמר בגמרא במסכת ברכות (דף סא ע"א): ת"ר שתי כליות יש באדם אחת יועצת לטובה ואחת יועצת לרעה, ומסתברא הטובה לימינו ורעה לשמאלו. ולכן בענייננו אולי יתכן שעדיף שיתרום את הכליה השמאלית.

ואגב, רבים תמהים: והרי הכליות תפקידם הוא לסנן את הדם, והם מנקות את הגוף מכל מיני רעלים וזיהומים, ומה להם ללעוץ?

והביא מרן החיד"א בספרו 'פתח עיניים' (בברכות שם) בשם 'חכמי היתוח', כי בכליות נראים ורידים דקים מאד כחוט השערה, ובהם רואים שיש קנים חלוקים דקים מאד מאד, מן הכליות למוח, ובמוח בתים קטנים רבים, ומהלך נשפע רוח חכמה לכליות ועולה למוח. וזו

יולקחת את החזה המלאים אשר לאהרן והנפת אותם תנופה לפני ה' והיו לך למנה" (כח כו).

יש לחקור האם במצוות משלוח מנות פורים יכולים לשלוח דברים שאינם מבושלים או דילמא דברים שאינם מבושלים אינם נקראים בשם מנות ואינו יוצא בה ידי חובתו.

לכאורה נראה לומר מהא דכתיב בפרשת השבוע על החזה שזה נקרא מנה חזינן להדיא דאפילו דבר שאינו מבושל נקרא מנה, אם כן הוא הדין לגבי מצוות משלוח מנות מקיים המצווה אף באוכל שאינו מבושל.

ובשו"ת שבת סופר (או"ח סימן כ"ג) כתב מצינו דמנות מקרי נמי בחי, אם כן יצא אף באינו מבושל כדמשמע ג"כ מפשטות דברי רמב"ם שכתב מנות בשר ותבשיל ומיני מאכל. ובמשנה ברורה (סימן תרצ"ה ס"ק כ') כתב ובעיני שיהיה מין אוכל המבושל ולא בשר חי דמשלוח מנות הראוי מיד לאכילה משמע, ויש אומרים דכיון שהוא שחוט וראוי להתבשל מיד שרי. ובשו"ת דובב מישרים (חלק א' סימן צ"ב) הקשה על המגן אברהם דסבירא ליה דבעינן דבר הראוי לאכילה: מהא דמבואר בגמ' דרבה שדר ליה למרי בר מר מלא כסא קמחא דאבשונא, וברש"י (ד"ה דאבשונא) שהוא קמח העשוי מחיטים שהתייבשו בתנור, וקשה דהרי בגמרא במסכת פסחים (דף י"א) איתא דבקמח וקלי לא חיישינן שמא יאכל דאין אלו ראויים לאכילה ומשום הכי לא גזרינן שמא יאכל, וא"כ איך יצא בזה משלוח מנות לפי דברי המגן אברהם, ויהיה לפ"ז ראייה לדעת הפרי חדש דחולק על המג"א וס"ל דיוצאין משלוח מנות בבשר חי עיין שם.

הוא הבעלים בהחזקה, ובמשנה פרק קמא דביצה: אין משלחין אלא מנות וכו'.

הנה הגאון הנצי"ב בספרו העמק שאלה (סימן ס"ז אות ט') הוכיח כן מהפסוק הזה ולקחת את החזקה, והנפת אותו תנופה, והיה לך "למנה" והוא לקחו חי

ולא מבושל, דגם דבר שאינו מבושל נקרא מנה. וכן כתב בשו"ת שאלת יעקב (סימן ס"א אות א') שמהפסוק הזה מוכח להדיא דמקיימים מצות משלוח מנות אף באוכל שאינו מבושל.

הנה במגן אברהם (סימן תרצ"ה ס"ק י"א) כתב בשם מהר"ל דיוצא משלוח מנות בפורים רק במאכל מבושל.

ובפרי מגדים משבצות זהב (או"ח סימן תרצ"ה ס"ק ד') העיר: שמה שכתב הט"ז על מה שכתב המחבר שם חייב לשלוח לחברו שתי מנות בשר או של מיני אוכלים, וכתב וז"ל ולא בגדים או שאר דברים, משמע דבאוכל יוצא אף שלא מבושל.

ובפרי חדש (או"ח סימן תרצ"ה אות ד') כתב שמשלוח מנות חיים לא ישלח, הא שחוטים חיינן ישלח, משמע לכאורה שיוצאים מצות משלוח מנות אף באוכל שאינו מבושל.

מי שיכול לקיים או מצות משלוח מנות או מתנות לאביונים מה עדיף?

ותירץ: כי מאחר שהרגישו שכל הצלתם לא הייתה אלא בזכות הצדקה, ולכן ראו לתקן אשר ביום זה ירבו בצדקה באופן היותר טוב ומעולה, וידוע כי הטוב שבצדקה הוא שתגיע להעני באופן שלא יתבייש, והנה איתא במשנה במסכת תענית (דף כ"ו ע"ב) אמר רשב"ג לא היו ימים טובים לישראל כחמשה עשר באב וכיום הכפורים שבהן בנות ישראל יוצאות בכלי לבן שאולין שלא לבייש את מי שאין לו ויש לומר כי על דרך זה תיקנו גם הצדקה בפורים, לשלוח מנות גם איש לרעהו, ועל ידי זה לא יתבייש האביון גם כן בקבלת המתנות, מאחר שדרך היום בכך, ולכן הקדים בקרא מנות איש לרעהו, כי זאת היא הקדמה נכונה לשלוח גם כן מתנות לאביונים.

ובשו"ת קרן לדוד (סימן קס"ד) תירץ באופן אחר: דכיון שמשלוח מנות אפשר לקיימן רק בפורים, ומתנות לאביונים אפשר לקיים גם אחרי פורים שיכול ליתן צדקה גם אחרי פורים, ואף דביום זה איכא מצות מתנות לאביונים בפרטות לבד מצות צדקה מה שלא שייך ביום אחר, מ"מ גוף הדבר נוהג גם ביום אחר.

מדוע אין חיוב לאכול סעודת בליל פורים מאי שנא מכל הימים טובים שאוכלים אף בלילה?

ביום. וגם כי עיקר המנוחה בעת ההצלה הייתה ביום, כי בלילה היו יגיעים מהמלחמה.

בקדושת לוי (קדושות לפורים קדושה רביעית) מתרץ: ע"פ מה דאיתא בגמרא במסכת שבת (דף פ"ו ע"ב) ולקבלו התורה בלילה, ומשני הגמרא ילא מראש בסתר דברתי (ישעיה מ"ח ט"ז) נמצא עיקר קבלת התורה צריך להיות דווקא ביום, ושמתח פורים הוא שנוהג לנו מה שאנחנו מקבלים עלינו התורה מאהבת הנס, ועיקר קבלת התורה ביום דווקא, ולכן סעודת פורים שעשה בלילה לא יצא ידי חובתו.

בשו"ת דברי יציב (או"ח סימן רצ"ז) מתרץ: משום דבלילה אין עת האסף, וכמו שאומרת הגמרא במסכת תענית (דף י"ב ע"ב) מה אסיפת זקנים ביום וכו' ופרש"י דבלילה כל אחד בביתו ואינן נאספים עכ"ל, ועיין תרומת הדשן (סימן ר"צ) לענין אבל יוצא מפתח ביתו בלילה עיין שם וברמ"א (יו"ד סי' שצ"ג ס"ב), ומשום הכי כיון דחיוב סעודת פורים באסיפה והתחברות לא יצא בלילה.

ובשפת אמת לפורים (שנת תרמ"ט) כתב ויתכן על דרך הלצה לרמוז במאמר חז"ל בגמרא במסכת מגילה (דף ז' ע"ב) "סעודת פורים שעשה בלילה" לא יצא ידי חובתו שנאמר לעשות אותם ימי משתה פירוש לא להתהלך במשחית לאכול ולשתות ניתנו ימי הפורים לנו, רק לעשות אותם ימי משתה ושמחה לגלות הארת הימים והנסים שנעשו בימים ההם.

הגר"ז הכהן מלובלין זצ"ל בספרו שפתי צדיק (אות ס"ב) כתב לפי דבריו יובן היטב המשך דברי הגמרא "נתא מיניה ארבעים זימנין" שלכאורה לא מובן מה יש לשנן הלכה פשוטה זו כל כך הרבה פעמים, אבל לפי ביאור השפת אמת יובן היטב, כי כדי לדעת כיצד צריך לאכול סעודת פורים צריך קודם כל ללמוד הרבה.

האם בליל פורים מותר לעשות מלאכה?

הכניסה שהן מותרים במלאכה שאין זה זמן קריאתה אלא מדין הקדמה בעלמא, והאי דנקט בירושלמי בני כרכין הקורין ב"ד, לרבותא נקטיה, אף על פי שהוא זמן קריאה לכל, ומכאן יש ללמוד לדין דתלי במנהגא דאפילו באתרא דנהיגי איסורא, במקדמים לא מיתסר.

וכתב בטורי אבן (דף ז' ע"ב ד"ה סעודת) שמדברי הירושלמי משמע דגם בלילה יש איסור מלאכה בפורים, דאם לא כן מה הקושיה של הירושלמי מהיה כותבה, דילמא המשנה מדברת בלילה. וכן סובר החתם סופר (או"ח סימן קצ"ה) דעכשיו שאנו נוהגים שלא לעשות מלאכה גם בלילה אסור.

אבל הפרי מגדים (או"ח סי' תרצ"ו משב"ז סק"א) התיר לעשות מלאכה בליל פורים, ומדמה לה לערב פסח שבליילה עד הנץ מותר בעשיית מלאכה, אף שנהגו לאסור עשיית מלאכה בערב פסח, וכל שכן פורים. וכן כתב בישועות יעקב (סימן תר"צ ס"ק ו') שבלייל פורים מותר בעשיית מלאכה. וכן כתב בשפת אמת בגמרא במסכת מגילה (דף ה' ע"ב) על קושיית הירושלמי הנ"ל וז"ל מיהו בלאו הכי יש לומר דמתניתין מיירי

יש לחקור מי שיש בידו מעות מצומצמות ויכול לקיים או מצות משלוח מנות או מתנות לאביונים מה עדיף.

הנה כתב הרמב"ם בהלכות מגילה (פ"ב הי"ז) וז"ל: מוטב לאדם להרבות במתנות לאביונים מלהרבות בסעודתו ובשלוח מנות לרעהו, שאין שם שמחה גדולה ומפוארה אלא לשמח לב עניים ויתומים ואלמנות וגרים. ובמשנה ברורה (סימן תרצ"ד ס"ק ג') הביא את דברי הרמב"ם הנ"ל להלכה.

הנה בשו"ת חמדת אריה (סימן כ"ג) הביא ראייה מדברי הרמב"ם שמי שאין לו אפשרות לקיים שניהם מתנות לאביונים עדיף.

בספר אפריון, וכן בשו"ת תירוש ויצהר (סימן קע"ב) הקשו על הרמב"ם: ממה שכתוב במגילת אסתר בעת ההצלה (אסתר ט' כ"א כ"ב) לקיים עליהם וגו' ומשלוח מנות איש לרעהו ומתנות לאביונים, דכיון שבוודאי מצות מתנות לאביונים גדולה ממצות משלוח מנות איש לרעהו, א"כ לכאורה היה ראוי להקדים בקרא את העיקר, והכי הו"ל ליה למיימר ומשלוח מתנות לאביונים ומנות איש לרעהו?

איתא בגמרא במסכת מגילה (דף ז' ע"ב) אמר רבא סעודת פורים שאכלה בלילה לא יצא ידי חובתו.

איתא במרדכי מסכת מגילה פרק מגילה נקראת (רמז תשפ"ז) דפירש ראבי"ה שצריך לנהוג בליל פורים כלילי שבת ויומו, דומיא דקריאה דכתיב והימים האלה נזכרים ונעשים ואין היקש למחצה. ומורי ה"ר מרדכי כתב שאינו מבין: דהא בתריה קאמר רב אשי הוה יתיב קמיה דרב כהנא נגה ולא הוה קאי אתו רבא, אמר מאי האי דלא קאתו רבא לבי מדרשה, א"ל דילמא טרידי בסעודת פורים, א"ל ולא הוי אפשר למיכלא באורתא, א"ל ולא סבר לה מר להא דרבה דאמר סעודת פורים שאכלה בלילה לא יצא י"ח, מ"ט ימי משתה ושמחה כתיב משמע דסעודה אחת די.

ולענין הלכה: כתב מרן בשולחן ערוך (או"ח סימן תרצ"ה) מצוה להרבות בסעודת פורים, ובסעודה אחת יוצאים, וסעודת פורים שעשה בלילה, לא יצא ידי חובתו, ומ"מ גם בלילה ישמח וירבה קצת בסעודה.

והקשה בדרשות החתם סופר (עמוד קמ"ט טור א') מובא בחתם סופר החדש על הגמרא במסכת מגילה (דף ז' ע"ב): מה נשתנה פורים מכול שאר יום טוב דמערב עד ערב תשתו שבתכם, ופורים ביום ולא בלילה, והרי באמת פורים ביום טוב גדול הוה, הן לענין קבלת התורה ברצון הוא חשוב מיום של שבועות, דהא קיבלו באונס כפיית הר כגיגית והדר קבלה בימי אחשוורוש ברצון כמבואר בגמרא במסכת שבת (דף פ"ח ע"א). והן לענין גאולה ממיתה לחיים הוא טפי מגאולת מצרים מעבודת לחירות כמבואר בגמרא במסכת מגילה (דף י"ד ע"א) אם כן צריך לבאר מדוע בלילה אין חיוב סעודה כמות שאר ימים טובים?

השפת אמת (ליקוטים) מבאר: שכל הטעם שלא תקנו סעודת פורים רק ביום ולא בלילה, הוא רק כדי שלא ישתכרו וימנעו מקריאת המגילה

כתב מרן בשולחן ערוך (סימן תרצ"ו) פורים מותר בעשיית מלאכה, ובמקום שנהגו שלא לעשות אין עושים. וכתב הרמ"א: והאידינא נהגו בכל מקום שלא לעשות, והעושה, אינו רואה סימן ברכה מאותה מלאכה לעולם.

יש לחקור האם בליל פורים גם נהגו שלא לעשות מלאכה בפורים או דילמא בליל פורים ליכא איסור לעשות מלאכה?

הנה איתא בגמרא בירושלמי במסכת מגילה (פ"ב סוף ה"ב י"ט ב') שמה שכתוב בגמרא במסכת מגילה (דף י"ז ע"א) היה כותבה אם כיון ליבו יצא, מזה משמע דפורים מותר בעשיית מלאכה דא"כ אסור לכתוב בפורים, ודחי דמייירי ב"ד בכריכים.

וכתב הר"ן על הר"י (מסכת מגילה דף ה' עמוד א' מדפי הר"י) מכאן משמע דאפילו נימא דפורים אסור בעשיית מלאכה, אם חל ט"ו בשבת שהכרכין מקדימים ל"ד שהם מותרים בעשיית מלאכה שלא נאסר פורים בעשיית מלאכה למאן דאית ליה שהוא אסור אלא בזמנו, ואף על פי שיי"ד זמן קריאה לכל, ואין צריך לומר לבני הכפרים המקדימים ליום

קטני, והא בגמ' שלנו לא מקשה, אפשר דסבר דכמו דדרשינן סעודה שעשאה בלילה לא יצא ידי חובתו מאי טעמא ימי משתה כו', ואם כן יום טוב דווקא איומי קאי, הא לילתו אינו אסור במלאכה, ותמן בלילה קאי, ועיין בשו"ת מהרש"ם (חלק א' סימן ס').

מי ששלח משלוח מנות לאדם שהוא שיכור בפורים האם יצא ידי חובתו כיון שהמקבל שיכור ואינו יודע שקיבל?

לפמ"ש שכתב בשם מנות הלוי דהטעם משום חיבה פשוט דכל ששלח לו והראה לו חיבה כבר יצא ואפילו לטעם התרומת הדשן אולי כיון שהחזיר לו והראה לו שיש לו כל ואינו צריך עוד להרווחה קיים המצווה וא"כ בשכור שהגיע לשכרותו של לוט כיון דלאו בר חיובה הוא כלל א"כ לאו בר קבלה הוא לא קיים המצווה וכן הדין בשוטה כנראה.

ומסיק: דנראה דכל זה כשהגיע לו המשלוח מנות כשהיה שכור בשכרותו של לוט ואין לו שהות עוד ביום לצאת משכרותו, אבל אם היה לו עוד שהות ביום לצאת משכרותו א"כ ודאי דיצא דלטעם התרומת הדשן שהתקנה הייתה להיות לו ריווח לטעודה הרי אכתי יכול לאכול לאחר שיצא משכרותו, גם כי ודאי פשוט דאפילו הביאו לו לאחר הסעודה וקבל השולח מנות יצא בזה, דמאחר דתקנו תקנו בין יש בין אין לו ובין אכל ובין לא אכל עדיין, וכל שכן לטעם מנות הלוי משום חיבה אף דבעת שכרותו ליכא בזה חיבה לאחר שיצא משכרותו איכא חיבה וממילא יצא לכ"ע ככהאי גוונא.

ומעיר המשנה הלכות: דלפי הטעם מה שכתב זקינו המהר"ל מפראג בפירושו על מגילת אסתר והוא כדי להראות שהוא בשלימות גדול עד שיוכל להשפיע מטובו גם לאחרים כי כאשר האדם הוא שמח הוא יותר בשלמות וכאשר יש לו משתה הוא יותר בשלמות וכאשר יש לו יום טוב הוא יותר בשלימות ולכן הוסיף לומר ומשלוח מנות כי כאשר האדם בשלימות לגמרי הוא ג"כ משפיע לאחרים מטובו ע"ש ולפי טעם זה נראה דהכל תלוי בהמשלח שהוא המשפיע ולפי"ז היה אפשר דיוצא גם בשכור ושוטה דסוף סוף איכא בזה מההשפעה שהוא משפיע ודו"ק וצ"ע דיש לומר דגם מטעם זה צריך להיות להראות לאיש אשר הוא ג"כ מחויב בדבר. וכתב: דאם השיכור נפל לישן ובינתיים פג שכרותו אף שעדיין ישן מ"מ הו"ל סתם דין של ישן שנראה דיוצא דאף שהוא ישן כשקבלו בשבילו דזכין לאדם שלא בפניו.

אדם שמזמין את חברו לסעודת פורים בביתו האם קיים בזה גם מצות משלוח מנות?

ובחידושי אנשי שם כתב: דבאמת היו משלחין מנות בלא"ה, ואתא הש"ס לאשמועינן דעבדי הכי, כדי להרבות שמחה וריעות, שלא יהא כל אחד שמח בביתו לבדו, וכתב דמזה נשתרבה המנהג שהולכים בחבורות מרעין מבית לבית ואוכלים ושותים, ובאמת הכי איתא כבר ברש"י, על הפסוק "משפחה ומשפחה" "מתאספים יחד ואוכלים ושותים יחד".

והפרי מגדים בספרו ראש יוסף על הגמרא במסכת מגילה (דף ז' ע"ב) על גמ' הנ"ל כתב כל הפוסקים מפרשים זה שולח סעודתו לזה וחברו להיפוך ושניהם יוצאים וכן סתם בשולחן ערוך (סימן תרצ"ה) אבל רש"י מפרש בשנה זו אוכל זה עם זה כו' והבית יוסף הקשה דאם כן לא היו מקיימים משלוח מנות ועיין בדרכי משה (אות ד'). ובלחם משנה הבין קושיות הב"י דהשני לא היה מקיים משלוח מנות ויש ג"מ טובא דלפי הבנת הדרכי משה בהתחלה בדברי הבית יוסף, סובר הב"י דבעינן דווקא שישלח לביתו המנות הא מזמנו תוך ביתו אין יוצא מה שאוכל על שלחנו במשלוח מנות, ואילו הלחם משנה תירץ ששניהם היו יוצאים כי אחד מקנה סעודתו לחברו ויוצא, ואחר כך אוכל עם חברו יוצא גם חברו יע"ש ולא רצה הו"ה לפרש פשוט מחלפי סעודתייהו אהדדי דא"כ מה קמ"ל פשיטא דזה הו"ה משלוח מנות לזה מפרש שזימן א' חברו וקמ"ל דיוצא בזה, או כמו שכתב הלחם משנה. והמגן אברהם (בסין תרצ"ה אות י"ב) שכתב מי שלא הכין לו ואוכל על שלחן חברו א"צ וכ"מ מרש"י וכוונתו דהשני איך יצא אלא הואיל ולא הכין לו אין חוב עליו וכבר התבאר דברי הלח"מ, גם אם מצוי ב' בעיר לקנות צריך לקנות ולקיים מצות משלוח מנות לו הוא ממלך מצוות עשה מדברי סופרים כמו קריאת המגילה גם הוא ז"ל הניח בצ"ע.

ובשפת אמת על הגמרא במסכת מגילה (דף ז' ע"ב) כתב פשוט נפלא מה החידוש שהאמוראים החליפו את הסעודות בניהם: וז"ל יש לומר נמי שהיו אחים סמוכים על שלחן אביהם וקמ"ל דאף על גב דאורח אסור ליתן סעודתו במתנה לאחר דבעה"ב הייב ליה למיכל ולב למיתביה לאחרני מ"מ להחליף סעודתי אהדדי שרי, ולפי"ז אפשר דצריך להתנות לשלוח לו גם הוא כדמשמע לשון מחלפי, מיהו צ"ע במתנה כן בפירוש אם יוצאים בו דין מנות, ולכן נראה דלאו דווקא שהתנה כן אלא דידיע שישלח לו גם הוא וסמך על זה.

מדוע לא היה כלי זמר בסעודת אחשוורוש כמו בכל סעודה חשובה?

אורחיו לכן לא הביא שום כלי זמר, מה שאין כן בשאר דברים כל אחד היה יכול לברור מה שרוצה. אבל ביוסף לקח תמה עליו: מה עשה למי שאינו שותה יין וריחו מזיק לו אשר מי יעצור הריח, ומה עשה למי שעניו כהות וראייתו גוונים מזיק לו.

בספר יוסף לקח (אסתר א' ו'), וכן במהר"ם שיף סוף מסכת חולין (בדרושים נחמדים) ביארו: שאין שום ספק שהיה שם כל מיני זמר ושיר, ומי שלא היה חפץ לשמוע בטלה דעתו אצל כל אדם, ומה שהוקשה למהר"ם עראמה מדוע לא הזכירו, נראה לתרץ שלפי היות הניגונים וכלי זמרים נמצאים בכל סעודות המלכים אין גם אחד שלא יתנהג בהם, לפי

בקריאה דלילה, דבלילה ודאי מותר במלאכה לכו"ע דימי משתה ושמחה כתיב, דומיא דשמחה ומשתה שאינם נוהגים בלילה מהאי טעמא.

וכן במשך חכמה על מגילת אסתר (ע"פ על כן היהודים וכו') כתב ז"ל: ודע דהגמרא במסכת מגילה (דף ה') שקיל וטרי אם פורים אסור במלאכה, ובירושלמי מקשה מהך דאם היה דורשה ומגיהה דהיה כותבה

איתא בגמרא במסכת מגילה (דף ז' ע"ב) חייב אדם לבסומי בפוריא.

וכן כתב הרמב"ם בהלכות מגילה (פ"ב הט"ו) וז"ל: כיצד חובת סעודה זו שיאכל בשר ויתקן סעודה נאה כפי אשר תמצא ידו ושותה יין עד שישתכר ויירדם בשכרותו.

יש לחקור מי ששלח משלוח מנות לחברו שכבר השתכר ואינו יודע כלום האם יצא ידי חובתו או דילמא לא יצא ידי חובתו?

הנה בשו"ת משנה הלכות (חלק ד' סימן צ') נשאל אם מקיים מצות משלוח מנות במי ששלח לחברו וחברו כבר הגיע לשכרותו של לוט, דאפשר דאף דהמצווה עד דלא ידע, מכל מקום כיון דכבר הגיע ללא ידע ולשכרותו של לוט, והרי הוא פטור מכל המצות וגם ממצווה זו שכבר קיים עד דלא ידע, והוי כשולח לעכו"ם או שאר פטורים דלא קיים בזה המצווה, דאטו יש חלוק בין פטור לפטור וכיון שכתב הרמב"ם דמשגגיע לשכרותו של לוט אינו בן חיוב כלל בשום מצות ולא בדבר אחר, והוי דומה קצת למה שאומרת הגמרא במסכת ראש השנה (דף כ"ט ע"א) שלחו ליה לאבוה דשמואל כפאו ואכל מצה יצא, כפאו מאן אלימא כפאו שד, והתניא עתים עתים שוטה כשהוא חלים הרי הוא כפיקח לכל דבריו כשהוא שוטה הרי הוא כשוטה לכל דבריו. ובסוף דבריו הוא מסיק: דנראה דמצוות משלוח מנות עיקר תלוי במקבל ולא בנותן, שצריך שיהיה מקבל בר חיובה ובשעת חיובה, ואם היה בר חיובה ולא קיבל בשעת חיוב או שקיבל בשעת חיוב ולא היה אז בר חיוב לא קיים המצווה. והביא ראה לדבריו: מבן עיר ששלח מנות לבן כרך והגיע לידו ביי"ד אם לא אכלו עד ט"ו יצא בו השולח, ואם אכלו ביי"ד לא יצא, דבתר שמחת המקבל אזלינן עיין אשל אברהם (או"ח סי' תרצ"ד) ובספר יד אהרן ועיין דרכי משה יצא השולח והבעה"מ הביאו המג"א (או"ח שם) כתב דלא ייתן לעניים קודם פורים דילמא אכלה לה קודם פורים, ועיין בהגהת רמ"א (סימן תרפ"ט) שאדם השולח מנות לרעהו ואינו רוצה לקבלו יצא בזה ואלו שנים על זה תמה הפרי חדש דמנלן? מכל מקום

יש לחקור מי שמזמין את חברו לסעודת פורים בביתו האם קיים בזה גם מצות משלוח מנות או דילמא לא קיים מצות משלוח מנות.

ואמרת הגמרא במסכת מגילה (דף ז' ע"ב) אביי בר אבין ורבי חנינא בר אבין מחלפי סעודתייהו להדדי.

ופירש הר"ן (ג' ד"ה גמ') לא היה לאחד מהם כדי שיוכל לשלוח לחברו ולהשאיר דלעצמו ולפיכך שולחים כל אחד סעודתו זה לזה כדי לאכול סעודת פורים ולקיים מצות משלוח מנות. ורש"י פירש מחלפי סעודתייהו זה אוכל עם זה בפורים של שנה זו ובשנייה סועד חברו עמו.

והקשה מרן בבית יוסף (סימן תרצ"ה בסופו) על שיטת רש"י: וז"ל וקשה לי על דבריו דאם כן לא היו מקיימים משלוח מנות איש לרעהו, ואם תבאר שהיו שולחים מנות איש לרעהו אם כן מאי אתא לאשמועינן.

הדרכי משה הקצר (או"ח סימן תרצ"ה אות ז') תמה על קושיית הבית יוסף: וז"ל ואינו יודע מאי קשיה למר דאף אי סבירה ליה משלוח מנות איש לרעהו הוא דווקא ובעי שילוח ממש ולכן אם אוכל עם חברו אינו יוצא, מכל מקום אין זו קושיא דאפשר דרש"י סבירה ליה דמשלוח לאו דווקא אלא הדין אם אוכל עם חברו דמאי שנא אם אוכל עמו בביתו או ששלח אליו, ואי קשיה ליה דאם אחד היה אוכל עם חברו בשנה זו אם כן השני לא היה מקיים משלוח מנות באותו פורים וכן השני בפורים הבא אם כן מאי קאמר בסוף דבריו אם כן מאי אתא לאשמועינן דסגי לאשמועינן דהאחד יוצא במה שחברו אכל עמו ולכן אין לדחות דברי רש"י מכח קושייתו. ובמגן אברהם סימן (תרצ"ה ס"ק י"ב) כתב ונראה לי דמי שאוכל על שלחן חברו ולא הכין לו כלום פטור מלשלוח מנות, וכן משמע קצת ברש"י גבי מחלפי סעודתייהו להדדי ומ"מ צ"ע טוב להחמיר.

הפרי חדש (או"ח סימן תרצ"ה סעיף ד') כתב: שכונת רש"י ז"ל לאשמועינן, שאותו ששולח הסעודה היה מיפטר ממשלוח מנות אף על פי שהיה הולך ואוכל שם עם חברו, אבל חברו ודאי דלא מיפטר בהכי.

הב"ח מתרץ: שרש"י סובר דכיון דטעם משלוח מנות הוא כדי שיהא שש ושמח עם אוהביו, ולהשכין אהבה ואחוהה שלום ורעות, ה"ה אם אוכלים ביחד.

מקשה האלשיך הקדוש במגלת אסתר (א' ו') בשם המהר"ם עראמה על מגילת אסתר: מדוע לא היה כלי זמר בסעודת אחשוורוש, והרי כלי זמר הוא דבר שיש בכל סעודה ובפרט בסעודת מלכים, וליכא למימר שאכן היה כל זמר דאם כן מדוע הוזכר במגילה כמו שזכר שאר הדברים כמו המיטות?

המהר"ם ערמה, והמהר"ם שיף על הגמרא במסכת חולין (בדרושים נחמדים) מבארים: מכיוון שבענייני נגינה אין כל דעות בני אדם שוות, החביב על זה אינו אהוב על חברו, והנגינה נשמעת בעל כרחו של האדם שאי אפשר לאטום את האוזן, ואחשוורוש היה רוצה לשמח את כל

עצמן מיום החורבן בשיר לא ישתו יין, כדאמרין בגמרא במסכת גיטין (דף ז' ע"א) ואם היו שם כלי זמר לא יבואו ישראל על המשתה. בספר ילקוט מעט לועז (אסתר א' ו' ע"מ כ"ז) מתרץ: יש אנשים המתעמקים בנגינה ומאבדים חושיהם הארציים וכמעט שאינם יודעים באיזה מקום הם נמצאים, ויש אנשים השוקעים בשינה ובחלומות וגופותיהם דומים כאילו נסתלקה מהם הנשמה, והרי הם כתינוקות המוטלים בעריסה ואמותיהם מזמרות להם אגב נענוע שיר וניגון והם נרדמים, וכיון שרצה אחשוורוש שיאכלו וישתו ויעברו על התורה לכן לא הביא מנגינים.

מדוע מגילת אסתר אינה נקראת מגילת מרדכי הרי הוא גם כתב את המגילה?

מסירת נפש אסתר, שהיא הייתה מוכרחת למסור נפשה להצלת נפשות מישראל, ולכך נקראת המגילה על שמה. בספר שפתי חכמים על מסכת מגילה (בהקדמה ס"ק כ"ה) מתרץ: לפי שעיקר הנס היה על ידה לכן נקראת על שמה, ועיין בתוספות בגמרא במסכת מגילה (דף ד' ע"ב בד"ה שאף הם היו באותו הנס). בספר שפתי חכמים על מסכת מגילה (בהקדמה ס"ק כ"ה) מבאר: שלכן נקראת המגילה מגילת אסתר, לפי שענין אסתר שהיא הייתה יתומה עזובה מאב ואם, וכמו דאיתא בגמרא במסכת מגילה (דף י"ג ע"א) עיברה מת אביה, ילדתה מת אמה, ואפילו הכי באה ישועה גדולה כזו על ידה, היא נחמה לכל עזובים והמצטערים, לחזק ביטחונם בישועת ה', והיינו דאיתא בגמרא במסכת יומא (דף כ"ט ע"א) "אסתר סוף כל הניסים" רצה לומר כשאדם הגיע שאין עוד מקום שיעשה לו ניסים, יזכור מעשה אסתר ויבטח בה' בישועת ה' כהרף עין. ועוד נראה לבאר על פי דברי הגמרא במסכת חולין (דף קל"ט) שהפסוק (דברים ל"א י"ח) "אנוכי הסתר אסתיר פני" היה בימי אסתר, שהסכים הקב"ה לכלותם, לולי שעשה בעבור רחמיו, לכן העלו שם המגילה על שם אסתר, להיות שמה לזיכרון לבני ישראל ההסתרת פנים שהיה בעבור החטא, ובוזרם מה החטא גורם לי ישראלי לחטוא.

מי שמוחל בפורים חוב לעני שחייב לו כסף האם קיים מצות מתנות לאביונים?

היום אני מחויב הייני מוחל הלוואה, אלא על כרחך דאינו יוצא במחילת הלוואה, ואפילו יאמר שיצא בהנאת מחילת מלווה אינו יוצא, וכן שיינתן על מנת שיעמוד בעין עד למחר ויתנה, אינו יוצא ב"יד, כיון דאינו ראוי ליהנות היום. ויש להביא ראיה: מהא דכתב בשו"ת תורה לשמה (סימן ע"ג) דע"פ הדין מותר למחול חוב בשבת, ולא הויה בכלל איסור נתינת מתנה בשבת, כיון שעכשיו במציאות אינו נותן לו כלום, אלא משום מראית העין אסור. וכן פסק הגאון רבי שלמה זלמן אוירבאך זצ"ל מובא בספר הליכות שלמה (פורים פרק י"ט ס"ק כ"ד) דאין אדם יוצא ידי חובת מתנות לאביונים במחילת חוב שיש לו על העני, אבל אם רוצה העני להחזיר את החוב בפורים ויש לו את המעות ביד ומוחל לו בכזה אופן יוצא. וטעם הדבר: דמלווה להוצאה ניתנה, ולכן דיינין ליה כאין המעות בעין, ואין כאן נתינה לענין זה.

תייר המגיע לארץ ישראל, היכן ישנה בפורים בעיר המופקת חומה או בעיר פרוזה?

מאחר דהערים המוקפים היו מוגנים, וכשצוה אחשוורוש להשמיד להרוג ולאבד, היו הפרזים והעיריות שאין להם חומה סביב בספק סכנה גדולה, שלא יעלו עליהם אויבים יותר מן המוקפים חומה, ולשנה הבאה עמדו הפרזים ונהגו מעצמם לעשות י"ד שמחה ומשתה, והעיר שושן עשו גם כן ממחרת בזמן הנס שלהן, אבל הערים המוקפים חומה לא עשו כלום, לפי שלא היה הנס גדול כפרזים, וזהו שכתוב על כן היהודים הפרזים היושבים בערי הפרוזות עושים את יום ארבעה עשר לחדש אדר שמחה ומשתה, ולא הזכירו כאן מוקפים כלל, ולאחר זמן שהאיר הקב"ה עיניהם ומצאו סמך מן התורה, עמד מרדכי ובית דינו וראו דבריהם של פרזים, שראוי הנס הזה לעשות לו זכר לדורות, וקבעו אותו על כל ישראל שכולם היו בספק, וראו להקדים פרזים למוקפים מפני שנסם היה גדול, עכ"ל.

והקשה הר"ן על זה דלמה לא עשו היהודים היושבים בערי חומה משתה ושמחה, הרי היו דרים עם הגויים בתוך העיר, ומפני זה העלה שאדרבא יום ט"ו הוא יותר יקר ונכבד. וכתב בשו"ת חתם סופר (או"ח סימן קצה) בהסבר הדבר, שהרי ביום המלחמה כתיב 'ואיש לא עמד בפניהם', ואם כן הגויים הדרים בפרזים באין חידוש כ"כ במה שלא עמדו בפניהם, אבל אותם שהיו יכולים להשגב במבצר משגב חומותיהם ואפילו הכי לא עצרו חיל, לזה היה צריך נס יותר גדול. ואם כן לפי דברי הרמב"ם לכוונה עדיף לשחות בערי הפרוזות, מה שאין כן לשיטת הר"ן, וצריך עיון. (חש"ח מגילה ב' ע"ב).

זה לא הזכיר כי לא הזכיר פה רק הדברים שעשה אחשוורוש בניין המשתה הזה, ממה שלא קדם לו שום מלך לעשות כן, אבל הדברים שהם נמצאים בכל הסעודות של המלכים לא הוצרך להזכירם כאן, ולפי זה יבואר היטב: למה לא הזכיר המאכלים שהאכילם - לפי שלא היה באכילה שינוי חדש מה שלא היה בסעודת מלכים אחרים לכן לא הזכירם.

המהר"ם שיף סוף חולין (בדרושים נחמדים) מתרץ: הסעודה היה בלא אונס שלא להעביר ישראל על דתם באונס רק מרצונם הטוב, וכמו שכתוב לעשות כרצון איש ואיש כרצון מרדכי והמן, וישראל גזרו על

יש להקשות: מדוע נקראת המגילה מגילת אסתר על שם אסתר המלכה ולא מגילת מרדכי על שם מרדכי הצדיק, הרי גם מרדכי כתב את המגילה כמו שכתוב (אסתר ט' כ"ט) ותכתוב אסתר המלכה ומרדכי היהודי את כל תוקף לקיים, א"כ מדוע אינה נקרא על שמו?

לכן נקראת מגילת אסתר ולא מגילת מרדכי, משום שאסתר מסרה נפשה על הצלת ישראל, ונכנסה אל המלך אשר לא כדת, לכן נקראת על שמה, והיינו דהרי איתא בגמרא במסכת מגילה (דף ז' ע"א) ששלחה אסתר לחכמים קבעוני לדורות, פירש רש"י ליום טוב, ולקרייה להיות לי לשם, כך כתב בדברי מהרי"א פירש ותתחנן בד"ה ממרן אבי.

ור' יונתן אייבשיץ זצ"ל בספרו יערות דבש הקשה על זה: הרי גם מרדכי מסר נפשו שלא השתחוה להמן, א"כ מדוע אינו נקרא על שמו? ומתרץ: ע"פ מה שכתבו המפרשים טעם למה לא נכתב בתורה ענין הנס במברהם שניצל מכבשן אש בימי נמרוד ודבר זה בא בתורה רק ברמז, ותרצו כי אין ללמוד הימנו, כי שלא כדון עשה שהכניס עצמו לזה לשבר צלמי עכו"ם, ועל ידי כך קרה לו נפילת הכבשן, ודי שלא היה עובד עבודה זרה, וא"כ אף במרדכי מה הכניסו לתגר זו, להתגרות בהמן, היה לו להחביא עצמו בראותו המן מרחוק, ולפי זה אין מסירות נפש מרדכי כל כך כמו

יש לחקור מי שמוחל חוב לעני ביום הפורים האם קיים מצות מתנות לאביונים או דילמא כיון שעכשיו אין נותן לו כלום אינו יוצא ידי חובה? הנה בשו"ת תשורת שי (סימן ט') נשאל האם יוצא בפורים מצות מתנות לאביונים כשמחל חוב לאביון, כיון דעכשיו לא נתן לו כלום, וכמו דמקדש במלווה אינה מקודשת דלא נתן לה השתא מידי, הכי נמי לא חשיב נתינה או דילמא יוצא ידי חובת מתנות לאביונים במחילה כיון דמכל מקום שמחה הויה ללווה שנפטר מחובו. ומסיק: דאינו יוצא, כיון שעיקר מצות מתנות לאביונים היא כדי שיהא לו במה שישמח בפורים, לא מהני הנאת מחילת מלווה. והביא ראיה: מהא דאיתא ברי"א בשלטי גיבורים פרק קמא דמגילה והובא במג"א (או"ח סימן תרפ"ח ס"ק ה') בספק מוקף חומה מיימות היושע בן נון, שיינתן מתנות לאביונים ב"יד וט"ו, ולמה יעשו כמו שמבואר בגמרא במסכת ביצה (דף י"ז ע"א) לגבי עירוב והכי נמי ייתן ב"יד ויתנה, אם מחויב היום יהא למתנה, ואם לאו להלוואה, ולמחר יאמר אם אתמול הייתי מחויב כבר נתתי, ואם

תייר המגיע לא"י ב"יג באדר, הוא יכול לשכור חדר במלון בירושלים, והוא יכול גם לשכור חדר במלון בעיר פרוזה. האם יעדיף את הפרוזה כדי להיות זריז במצוות, ולקיים את ימי הפורים ב"יד?

נאמר בגמרא במסכת מגילה (דף ו' ע"ב) שדעת רבי אליעזר ברבי יוסי שפורים בשנה מעוברת הוא באדר ראשון, משום דאין מעבירים על המצוות, ואף רבן שמעון בן גמליאל החולק, היינו טעמא משום דמסמך גאולה לגאולה עדיף. אבל משמע שאינו חולק דבהקדמת הזמן יש בזה משום אין מעבירים על המצוות. לפי זה לכאורה יש עליו לשכור מלון בעיר פרוזה, וכעין זה כתב הרדב"ז הובאו דבריו במשנ"ב (סימן צ ס"ק כח) שמי שהיה תפוס בבית האסורים, והשר נתן לו רשות לבחור איזה יום שירצה כדי להתפלל עם הצבור, יבחר באותו יום תיכף, ולא יחמיץ המצווה להתמתן על יום הכיפורים, או פורים. ואף לפי שיטת החכם צבי (סימן קו) שחולק עליו, אין זה אלא כאשר יש במצווה השנייה הידור מצוה, אבל כאן מאי הידור יש.

אלא שנראה שבעניינינו אין זה משום אין מעבירים על המצוות, דכיון שהוא עומד עתה ב"יג באדר, אין עליו עדיין חיוב של קיום המצווה, ויכול לבחור באיזה יום שירצה, ואם יבחר בעיר מוקפת חומה, אין בזה אין מעבירים על המצוות, כיון כשיגיע יום י"ד לא חל עליו כלל החיוב, מה שאין כן בנידון הרדב"ז הוא חייב כל יום במצווה להתפלל עם הציבור, ויש בזה משום אין מעבירים.

ונראה שיתכן שזה תלוי במחלוקת ראשונים, דהנה כתב הרמב"ן (הביאו הר"ן דף א ע"א בדפי הר"ן), שעיקר נס הפורים היא בערים הפרזים,

לאחר עספר שנים של הדפסת והפצת עלון זה בארץ ובחו"ל, פאחר והוצאת העלון כרוכה בהוצאות כספיות גדולות, לצערנו הרב אנו נאלצים לצמצם פאוד את כמות הדפסת והפצת העלונים.

מעוניין לזכות את הרבים? אתה יכול בשמחה להדפיס עלון זה ולהפיצו באזור מגורך.

ניתן לעזור בהוצאת והפצת העלון ולהקדיש עלונים לזיכוי הרבים לבריאות אושר נחת וז"ש"ק ולע"ו קרובים וידידים.

הפענויין להיות שותף בהוצאת העלון ולזכות את הרבים וכל לפנות לטלפון: 052-814448

ניתן ולהיות שותף בזיכוי הרבים ולתרום גם בבית בטלפון: 052-8144488